

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum ratio inducta ad ea quæ sunt fidei diminuat
meritum fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

Secundò queritur, vtrum fidei possit subesse falsum, & arguitur quòd sic, quia spei potest subesse falsum, ergo & fidei: consequentia patet, quia vtraq; est virtus theologica, & infusa. Antecedens probatur, quia aliquis non existens in gratia potest sperare se habere vitam æternam, qui tamen nunquam habebit, & sic falsum sperat.

Item verum contingens saltem futurum potest non euenire, sed multa sunt talia quæ subsunt fidei, sicut quòd deus iudicabit mundum, & resurrectio corporum, ergo talia possunt non euenire, & sic fidei potest falsum subesse.

IN contrarium arguitur, quia actus virtutis non potest esse malus, sed estimare falsum, est malum intellectus, ergo actus fidei quæ est virtus intellectualis, non potest esse falsus, quia sic esset malus.

RESPONSI O. Dicendum est simpliciter quod fidei de qua loquimur non potest subesse falsum. Quod patet tripliciter. Primò quia quando duo habitus sunt cõsimiliter circa idem secundum affirmationem & negationem, si vni non potest subesse falsum, nec alteri, sed fides & visio sunt cõsimiliter circa idem secundum affirmationem & negationem. Quod enim credimus beati videt, ergo cum visioni non possit subesse falsum, nec fidei. Secundò sic, fides autem est circa necessaria, vt deũ esse trinum & vnũ, aut circa cõtingentia, si circa necessaria ipsi nõ potest subesse falsum, nisi semper subesset, quia talia sunt intrãsmutabilia: si vero sit circa contingentia, adhuc nõ potest ipsi subesse falsum, quia licet talia de potentia absoluta possint nõ euenire, tamẽ relata ad ordinationem diuinam, secundum quem modum solũ subsunt fidei, nullo modo possunt nõ euenire, sed eueniunt de necessitate suppositionis, quare &c. Tertio sic, quãdo mediũ per quod aliquis assentit cõclusioni non potest deficere assensus nõ potest esse falsus vel defectuosus, sed veritas autoritatis diuinæ, per quam assentimus creditis, non potest deficere, ergo assensus fidei non potest esse falsus.

Inf. 2. d. 24. q. 1. et 2. Item in. 1. d. 38. q. 3

AD primum argu. dicendum quòd spei non potest subesse falsum: alia tamen ratione quàm de fide, quia verum & falsum respiciunt intellectum, & nõ voluntatem, vnde nullus actus voluntatis potest esse verus vel falsus, sed solum actus intellectus, quauis actus voluntatis possit sequi & sequatur quandoq; actum intellectus verũ vel falsum: quum ergo actus spei sit actus voluntatis, non potest propriè dici falsus, dato quòd non eueniret id quod speratur. Verbi gratia in aliis: si enim desidero bonũ prandium, & spero me habiturum si contingat me deficere, non propter hoc desiderium meum fuit falsum, sed forte sequabatur estimationem falsam, scilicet, quòd credebam me habiturum bonum prandium. Similiter si nõ obtrineretur quod speratur nõ propter hoc spei subesset falsum, sed estimationi quam spes sequeretur. Item quòd subest spei quæ est virtus infusa, non potest non euenire ex suppositione sicut nec illud quod subest fidei: actus enim spei infusa non est quòd aliquis speret se habiturum vitam æternam absolute, sed est quòd aliquis speret se habiturum vitam æternam per gratiam Christi perseverantem in eo, & istud nunquam deficit: qui enim perseverauerit vsque in finem, hic saluus erit. Primum tamẽ fortè est melius dictum. Ad secundum patet solutio ex dictis, quia futura contingentia, vt subsunt diuinæ ordinationi, non possunt non euenire, & hoc modo solum subsunt fidei. Confuevit etiã hic queri, vtrum fides possit esse de scitis, & vtrum possit esse de visis, sed de primo fuit visum primo libro, quæstione prima: de secundo autem videbitur infra, distinctione trigesima prima.

Prologo. q. 1.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum ratio inducta ad ea quæ sunt fidei, dimi-
nuat fidei meritum.

Tho. 2. 2. q. 2. ar. 10.

Tertio queritur vtrum ratio inducta ad ea quæ sunt fidei diminuat meritum. Et videtur quòd sic. Contrariorum enim sunt contrarii effectus, sed id quod inducitur in contrarium fidei auget meritum, siue sit persecutio cogens ad recedendum à fide, siue sit ratio contrarium fidei probans: ergo ratio quæ adiuvat fidem, diminuit meritum eius.

Item sicut se habet ratio efficaciter probans fidem

ad totaliter tollendum meritum fidei, sic se habet ratio aliquid persuadens, ad minuendum meritum eius, sed ratio quæ efficaciter probaret fidem, totaliter tolleret meritum fidei, secundum illud Gregorii in Homil. fides nõ habet meritum cui ratio humana prebet experimentum, ergo omnis ratio aliquid persuadens ea quæ sunt fidei diminuit meritum.

IN contrarium est, quia declarantibus fidem promittitur pro præmio vita æterna. Eccle. 24. Qui elucidant me, vitam æternam habebunt, sed per rationes cõcordes fidei fides elucidatur: ergo tales non minuunt meritum, sed augent.

Item. 1. Pet. 3. dicitur, parati semper ad satisfactionem omni poscenti vos reddere rationem de ea quæ in vobis est fide & spe: ad hoc autem non hortaretur nos beatus Petrus, si per hoc minueretur meritum fidei, & nõ potius augetur, quare &c.

RESPONSI O. Circa quæstionem istam videnda sunt duo. Primum est, an credere ea quæ sunt supra rationem humanam sit meritorium. Secundum est, an ratio pro vel cõtra adducta diminuat meritum, nec secundum istorum contradiçit primo, quia quauis ea quæ propriè sunt fidei sint supra rationem, ita vt ad ea non possit ratio demonstratiua vel omnino efficax adduci, non sunt tamen sic supra rationem, quin possint per aliquas probabilitates declarari.

QVANTVM ad primum ergo sciendum est quod supposita charitate & statu viatoris in homine adhuc duo requiruntur ad meritum: vnũ est, quòd actus in quo consistit meritum, sit in potestate nostra, quia de talibus solũ laudamur vel vituperamur. Aliud est quòd actus sit bonus. Per actum enim peccati venialis nullus quantumcumq; in charitate existens meretur: quia non est bonus actus, sed malus. Primum istorũ est in actu credendi: quilibet enim experitur se credere, & nõ nisi liberè credere, ita quod potest credere vel non: vnde quidã credunt, & quidã nõ credunt, non enim omnium est fides. 2. Thel. 3.

De secundo autè, scilicet an credere ea quæ sunt omnino supra rationem, sit bonus actus, posset videri dubium alicui, quia non solum facere contra rationem, sed etiã dimittere totaliter rationem quæ est in nobis quid nobilissimum videtur esse vituperabile & malum, credens, & si non faciat contra rationem, tamen credendo videtur totaliter dimittere rationem, ergo &c. Et dicendũ ad hoc quod per fidem nunquam dimittitur totaliter ratio humana, quia quauis aliquod creditum sit totaliter supra rationem humanam, vt Deum esse trinum in personis, tamen medium credendi hæc & consilia oportet resolui vsq; ad aliquid, cum quo concorditer concurret ratio humana & in generali, & speciali. In generali quidem, quia ipsi ratio dicitur, quia nec Deum in se, nec effectus suæ potentie possemus ratione nostra totaliter comprehendere, imò nec forte aliqua eorum attingere quantum est in nobis purè, propter quod ex consequenti ratio dicitur quòd talibus est assentiendum ex autoritate illius, qui talia nouit cuiusmodi est Deus.

In speciali verò, quia creditum ad quod vitimò fit re solutio creditibile est ecclesiam non decepti in fide, tanquam rectam à spiritu sancto, vt dictũ fuit supra, cui concordat illud quod Dominus dixit Petro. Luc. 23. Ego pro te rogavi Petre, vt non deficiat fides tua. Ad hoc autem clarè & concorditer concurret ratio humana quæ dicitur ex apparentibus, quòd doctrina cõfirmata per tot signa, cõseruata à martyribus inter tot supplicia, sit vera & ideo ratio non totaliter dimittitur à credente, imò non est possibile aliter credere saltem meritorie. Cum enim credere sit quoddam assentire. Assentire autè nullus potest, nisi ei quod apparet verum, igitur oportet quòd illud quòd creditur appareat rationi verum vel in se, vel ratione mediũ per quod assentitur, & si nõ in se, sed tantum ratione mediũ illud medium apparebit verum vel in se, vel per aliud medium, & si non est processus in infinitum, oportet igitur quòd deueniat ad primum quod apparet rationi esse verum in se & secundum se: & tale secundum se concordat rationi, igitur fides non excludit rationem, sed supponit præuiam, licet non ratione demonstratiua, vnde ipsemet Saluator doctrinam fidei quæ prædicabat reduxit ad quædam

Sententia huius distinctionis. XXV.
in generali & speciali.

Predictis adiendum. Superius determinauit de fide quantum ad suam essentiam, & per comparationem ad tuum obiectum. Hic determinat de ea per comparationem ad credentes determinando de fidei quantitate, quantum ad sufficientiam & salutem. Et diuiditur in duas. Primum determinat de quantitate fidei extensiva, quam habet ex numero credibilium. Secundo verò de quantitate intensiua, quam habet ex intensione habitus. Illud etiam non est præmittendum. Prima diuiditur in quatuor. Primum ostendit quòd fides fructifera se extendit ad cognitionem deitatis. Secundo quoad cognitionem redemptionis ibi, sed queritur vtrum. Tertio ostendit ad quos articulos redemptionis se extendit ibi, sed queritur cum sine fide. Quarto mouet circa hoc quædam quæstionem, ibi, solet etiam queri. Hæc est diuisio, &c.

In speciali sic procedit Magister, & dicit quòd in his quæ præcesserunt aduentu Christi fides profecit processu temporis, sicut & cognitio: nunquã tamen fuit salus nisi credenti, id quòd dixit Apost. Heb. ii. Accedentẽ ad deum oportet credere, quia est, & quòd remunerator est sperantium in se: istud tamẽ credere non sufficit ad salutem, nisi cum hoc habeatur fides de mediatore, saltem postquã genus humanum corruptum fuit per peccatum primorũ parentum: & hanc fidem explicitẽ habuerunt maiores, quibus facta est reuelatio de mediatore nascituro, simplices autem & minores habuerunt fidem implicitẽ. Tunc querit Magister an antiqui Patres tenerentur explicitẽ credere omnia quæ nunc nos credimus de mediatore. Et dicit quòd quibusdam videtur quòd suffecerit eis credere quatuor, scilicet, natiuitatem, mortem, & resurrectionem & aduentum ad iudicium, quæ nominantur in quadã autoritate Aug. prius posita. Aliis autem videtur quòd sufficiebat eis credere Christum nasciturum & iudicaturum mundũ, nam Ioannes Baptista videtur dubitasse de morte Christi, & de descensu ad inferos, quando dicit, Tu es qui venturus es, secundum expositionem Greg. quamuis alii dicant quod Ioannes Baptista hoc non dicit dubitando, sed admirado humilitatem Christi. Postea querit vtrum Cornelius habuerit fidem incarnationis, & arguit quod sic, quia Act. 10. Eleemosynarum eius & orationes dicuntur Deo fuisse acceptæ, quòd sine fide esse non potuit. Sed contrarium est, quia Petrus fuit missus ad eum instruendum de fide. Et respondet quod ipse habuit fidem incarnationis, sed nesciebat iam fidem esse factam, & de hoc instruxit eum Petrus. Postea dicit Magister quòd fides, spes & caritas & operatio in præsentia viri sunt æquales, quia quantum credit quis, tantum sperat, tantum amat, tantum operatur. Postea ponit duas autoritates. Quarum vna dicit quòd caritas nõ est ex fide & spe: alia verò dicit contrarium. Et respondet quòd caritas non est ex fide & spe: ponitur tamen post eas, quia caritas in præsentia non potest esse sine fide & spe: sed fides & spes possunt esse sine caritate. Et in hoc terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Verum necessarium sit ad salutem, & semper fuerit habere fidem explicitam.

Tho. 2. 2. q. 3. ar. 1. 6. 7. & 8.

Ita distinctionem istam primò queritur, vtrum necessarium sit ad salutem, & semper fuerit habere fidem explicitam. Et videtur quòd sic, quia sicut cognitio peccatorum iuuat ad vitandum peccata morum, sic cognitio articuloꝝ iuuat ad vitandum errores vel hæresim. Sed propter primum necessaria est explicita cognitio peccatorum: ergo propter secundum necessaria est cognitio explicita articuloꝝ.

Item si non requiratur fides explicita in omnibus, hoc esset, quia sufficeret minoribus habere fidem implicitam in fide maiorum, sed istud non valet. Primum quia nullus potest habere scientiam implicitam in scientia alterius, ergo nec fidem implicitam in fide alterius. Secundo quia si sufficeret minoribus credere implicitẽ illud quòd credunt maiores explicitẽ, non imputaretur eis, si conformarent se erroribus maiorum, quia maiores essent regulam minorum, hoc autem est falsum, igitur &c.

KK 2

IN

dam apparentia in se, scilicet ad miracula vt ex apparentia bus & viis ratio assentiret dictis non apparentibus, vnde ipse dixit Ioan. 10. Postquam dixerat, ego & Pater vnum sumus, quòd est non apparet in se, si enim non facio opera Patris mei nolite credere, si autem facio & si mihi non vultis credere, operibus credite vt cognoscatis & credatis quia Pater in me est & ego in Patre. Et idem fuit de doctrina Apostolorum de qua dicitur Mar. vlt. quòd prædicauerunt Deo cooperante & sermone confirmante sequentibus signis, ex his igitur patet primum, scilicet quòd credere est meritum supposita charitate cum sit actus liber & bonus & concors rationi.

QUANTVM ad secundum aduertendũ est quòd quantitas meriti potest augeri vel minui dupliciter. Vno modo ex parte operis, alio modo ex parte operantis, ex parte operis attenditur quantitas meriti ex eius bonitate & difficultate, & ideo quòd auget vel minuit bonitatem vel difficultatẽ cæteris paribus auget proportionabiliter vel minuit quantitatem meriti, ex parte verò operantis attenditur quantitas meriti secundum conditionẽ voluntariã, propter quòd illud quòd auget vel minuit voluntarium auget vel minuit meritum. Ex hoc ad propositũ ratio quæ adducitur vel est pro fide, vel contra fidem. Si sit contra fidem addit ad difficultatem actus quantum in se est propter quòd manente eadem voluntate & firmitate credendi, vt prius augetur meritum, si verò ratio inducta sit pro fide, aut præcedit fidem, aut sequitur, si præcedit, aut est demonstratiua & tunc tollitur totaliter meritum fidei, quia tollit libertatem & inducit necessitatem assentiendi, tollit etiam necessitatem fidei quia sciens demonstratiuẽ Deum esse vnum nõ indiget fide ad hoc credendum. Tamen talis ratio demonstratiua non potest additi ad illa quæ sunt propriæ fidei vt Deum esse trinum vel esse incarnatum. Si verò ratio non sit demonstratiua sed solũ probabilis & persuasiua & accipiatur vt talis, sic nõ tollit meritum fidei, nec minuit, non tollit, quia nõ inducit necessitatem assentiendi inõ sine aliqua tali non est possibilitas assentiendi vt dictum fuit supra, nec minuit, quia illud quòd non minuit difficultatem ex parte actus credendi secundum se, nec voluntariũ ex parte hominis, nullo modo minuit meritũ, sed talis ratio est huiusmodi: nõ enim minuit difficultatem ex parte actus credendi secundũ se, quia talis ratio in nullo facit euidentiã de re credita, propter inuidentiam autem est difficultas in actu secundum se, nec minuit voluntarium ex parte nostra quin potius auget & minuit difficultatem ex parte nostra quemadmodum habitus virtuosus minuunt ex parte nostra difficultatẽ & augent voluntatem, quare &c. Si autem ratio sequatur fidem videtur idem dicendum quòd prius, quia si ratio sit demonstratiua euacuat sequens meritum fidei, quantum enim si ex charitate homo sit sic dispositus quòd assentiret etiam si demonstrationem nõ haberet & in hoc meretur, non meretur tamen in eo quòd assentit cum illud sit necessarium, si autem ratio sit probabilis & persuasiua non tollit meritum, nec minuit propter rationem prius dictam, & cum hoc si ratio sit cogitata amore fidei: signũ est magnæ voluntatis & maioris meriti.

AD primum argu. dicendum quòd ratio contraria fidei, & ratio consona cum fide quantum ad hoc tendunt per ad contrarios effectus, quia sicut vna habet corrumpere si dem si ei assentiatur, ita alia habet confirmare fidem. Sed supposito quòd propter neutram deuietur a fide nõ se habent contrario modo ad augmentum & diminutionem meriti. Ratio enim repugnans fidei addit ad difficultatem actus: quòd si nõ recedat a promptitudine & firmitate credendi augetur meritum. Ratio autem probabilis & persuasiua consona fidei, non minuit difficultatem fidei secundum se: & præter hoc auget promptitudinem voluntatis ex parte nostra, & ideo ex nulla parte minuit meritum, quin potius auget.

Ad secundũ dicendum quod nõ similiter se habet ratio efficaciter probans vel demonstrans ea quæ sunt fidei ad tollendũ meritũ, & ratio persuadens ad minuendũ, quia prima tollit omnẽ difficultatẽ actus, & inducit necessitatem assensus, quæ non stat cũ merito: sed ratio persuadens, nec tollit nec minuit difficultatem actus, nec libertatem, nec promptitudinem voluntatis, ideo non minuit meritum.